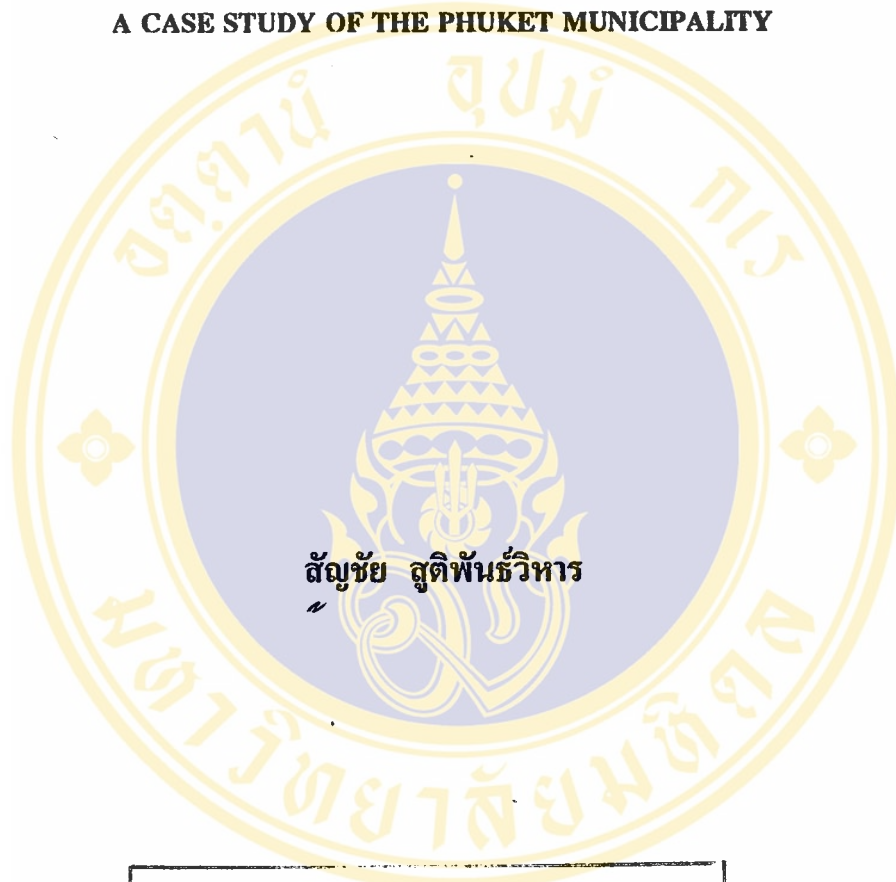

๒๖ ก.ค. ๒๕๓๙

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน:
กรณีศึกษา เทศบาลเมืองภูเก็ต

PEOPLE'S PARTICIPATION IN DOMESTIC WASTEWATER MANAGEMENT:
A CASE STUDY OF THE PHUKET MUNICIPALITY

๒๕๓๙
จาก
สำนักหอสมุด ม.มหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

๐๗
๙๕๓๓
๙๕๓๙

พ.ศ.๒๕๓๙

Copyright by Mahidol University

๓๘๒๙๗ ๑๒

ชื่อวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน: กรณีศึกษา เทศบาลเมืองภูเก็ต
ผู้วิจัย	สัจชัย สุตพันธ์วิหาร
ปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	ลัดดาวัลย์ ทองนพ, วท.บ., M.P.H. รุ่งจรัส หุดะเจริญ, วท.บ., วท.ม. พิศมัย เอี่ยมสกุลรัตน์, วท.บ., M.S.E, M.S., Ph.D.
วันที่สำเร็จการศึกษา	14 พฤษภาคม พ.ศ.2539

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน: กรณีศึกษา เทศบาลเมืองภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสาเหตุผลกระทบและแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชน เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและระดับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำ จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 271 ตัวอย่างและวิเคราะห์ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การผันแปรร่วม และการวิเคราะห์การจำแนกพหุ ซึ่งผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า โรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำ โดยมีผลกระทบคือ คุณภาพน้ำลดลง จนทำให้น้ำในแหล่งน้ำเกิดการเน่าเสีย ส่วนแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีที่สุด คือ ประชาชนทุกคนจะต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาในบ้านเรือนเป็นลำดับแรก นอกจากนี้ยังเห็นว่าสถานประกอบการดังกล่าวจะต้องบำบัดน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่ท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำ และเทศบาลควรเร่งรัดการก่อสร้างโครงการระบบระบายน้ำและระบบบำบัดน้ำเสียให้เสร็จโดยเร็ว

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.4 โดยกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมการแยกเศษอาหารออกจากภาชนะก่อนนำไปล้าง กิจกรรมการทิ้งเศษขยะมูลฝอยลงในถังขยะหรือภาชนะที่จัดไว้รองรับ และกิจกรรมการประหยัดน้ำ ส่วนกิจกรรมการทำความสะอาดแหล่งน้ำนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย สำหรับระดับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน ในโครงการระบบระบายน้ำและระบบบำบัดน้ำเสีย ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับ

ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.6 โดยขั้นตอนที่ประชาชนมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ ขั้นตอนการร่วมแสดงความคิดเห็น และขั้นตอนการร่วมจ่ายเงินค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย แต่ขั้นตอนที่ประชาชนมีความต้องการในระดับน้อย ได้แก่ ขั้นตอนการร่วมบริจาคเงิน ขั้นตอนการร่วมบริจาควัสดุ ขั้นตอนการร่วมเป็นกรรมการ และขั้นตอนการร่วมประเมินผล

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติทุกกิจกรรม พบว่า เพศ อายุ และอาชีพที่แตกต่างกัน จะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมปฏิบัติของประชาชนในทุกกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับรายได้ ระดับการศึกษา กรรมสิทธิ์ถือครองที่อยู่อาศัย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่อย่างใด โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย อายุมาก และมีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ แม่บ้านหรือพ่อบ้าน เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมปฏิบัติในทุกกิจกรรมมากที่สุด

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการระบบระบายน้ำและระบบระบบบำบัดน้ำเสียในทุกขั้นตอน พบว่า เพศ อายุ รายได้ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน จะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องระดับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมดังกล่าว ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา กรรมสิทธิ์ถือครองที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง อายุมาก รายได้ต่ำ และรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก เป็นกลุ่มที่มีความต้องการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ รัฐบาลควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อปัญหามลพิษทางน้ำมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ ตลอดจนถึงการร่วมประเมินผล นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้มีการตั้งกลุ่มหรือองค์กรของประชาชน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐบาล เอกชน และประชาชน อันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตมนุษย์ที่ดีในอนาคต

Thesis Title People's Participation in Domestic Wastewater Management:
 A Case study of the Phuket Municipality

Name Sanchai Sutipanwihan

Degree Master of Science (Technology of Environmental Management)

Thesis Supervisory Committee

 Laddawan Thong-Nop, B.Sc., M.P.H.
 Rungjarat Hutacharoen, B.Sc., M.Sc.
 Pitsamai Eamsakulrat, B.Sc., M.S.E., M.S., Ph.D.

Date of Graduation 14 May B.E. 2539 (1996)

ABSTRACT

The present study was conducted with the following objectives: i) to assess the opinions of the sample residents on causes and effects of the domestic wastewater management problem, and on the ways to solve this problem; ii) to study the current and the expected level of public participation in managing domestic wastewater; iii) to examine the factors influencing the people participation and expected participation; and iv) to recommend ways to enhance people participation in domestic wastewater management.

The study was conducted using a questionnaire survey on 271 sample households in Phuket municipality. The data thus collected was analyzed using the SPSS/PC⁺ software for calculating percentages of responses, frequencies, mean, standard deviations, analysis of covariance (ANCOVA), and multiple classification analysis (MCA).

The results of the study indicate that most respondents consider hotels, restaurants and other food shops as the major contributors of wastewater problems leading to deterioration of water quality. However, when asked about the most important strategy for wastewater management, cooperation among households was ranked the highest, followed by the requirement of having commercial establishments treat their wastewater before disposal and the need for an urgent construction of a sewerage and wastewater treatment system by the municipality.

Responses to questions relating to participation in a given set of activities related to domestic wastewater treatment indicated that the majority respondents (66.4%) had medium level participation in all four activities. High level participation was indicated in the three activities, viz., proper disposing of leftover

food before washing plates and cooking utensils, proper disposal of garbage, and saving water. Low participation was indicated in the activity of cleanup and maintenance of waterways and reservoirs. In addition to current level of participation, expected participation in domestic wastewater management was assessed from responses to a set of six activity components presented to the respondents. The majority responses (44.6%) indicated medium level participation in all six components. Most respondents were willing to participate in expressing opinions and comments on public projects for domestic wastewater management, and in paying fee for wastewater treatment. However, a large number of respondents were unwilling to participate in components related to the public project of constructing a sewerage and treatment facility. They were unwilling to donate money or equipment to the project, to be on the project committee and to evaluate the project.

The analysis of covariance revealed a statistically significant (at 0.05%) relationship between the level of participation and the age, sex and occupation of the respondents, while income, education, experience, house ownership, access to information and the number of people in the household did not show statistically significant relationship. Multiple Classification Analysis further revealed that among the categories showing strong relationship, males, higher-age respondents, housewives, and government employees showed a high level of participation in all the four activities.

The expected participation of respondents showed statistically significant relationship (at 0.05%) with such factors such as age, sex, income and access to information, while occupation, education, house ownership and the number of people in the household did not show a statistically significant relationship. Among the categories showing strong relationship, females, higher-age respondents, respondents with low-income and greater access to information expressed willingness to participate in all the six components.

The study recommends that the government should emphasize and support people's participation in domestic wastewater management by providing ways for various participatory activities and opportunities for participation, through all the stages of a project, starting from planning through decision-making, implementation, and to evaluation of the project. In addition, the government should encourage formation of people's groups to enable cooperation among the government agencies, the private sector and the people, for effectively addressing wastewater problems, thus helping to enhance the quality of the environment and human life for a sustainable future.